

Judaismus

Důležité výrazy k judaismu

- Podle biblického vyprávění 12 kmenů izraelského lidu, kmen Juda (s částí kmene Lévi) přežil babylonské zajetí a reprezentuje Izrael; *judaismus* od kmene Judovců, české slovo Žid z francouzské výslovnosti jména Jude
- Příslušník judaismu: *Žid* (na rozdíl od jiných náboženství, např. křesťan, muslim) psáno s velkým začátečním písmenem, podle jejich pojetí jde zároveň o národ
- Židé jako národ ve zvláštním náboženském smyslu, židovské etnikum, židovský politický národ, příslušnost k jiným národům, osobní sebeurčení, často obojí
- „Judaista“ – spíše odborník na judaismus, obor judaistika
- Nutno odlišit Izrael jako biblický a historický Boží lid od novodobého státu Izrael.

Hlavní etapy židovských dějin I.

- počátky nedoložené historicky: po stvoření světa a lidstva a jeho pádu postavy praotce Abraháma a jeho potomků Izáka a Jákoba, zvaného Izrael, jeho dvanáct synů jsou praotci kmenů, podle nich se kmeny jmenují
- historické zmínky o egyptském otroctví a odchodu, Bible to spojuje s Mojžíšem, on byl prostředníkem smlouvy
- kmeny žily samostatným životem a příležitostně spojovaly síly k akci
- Období jednotného království, sjednocení kultu a jeho centralizace do Jeruzaléma, kolem Chrámu
- dvě království, babylonské zajetí a návrat z něj, obnova zničeného chrámu, postupná tvorba biblického kánonu

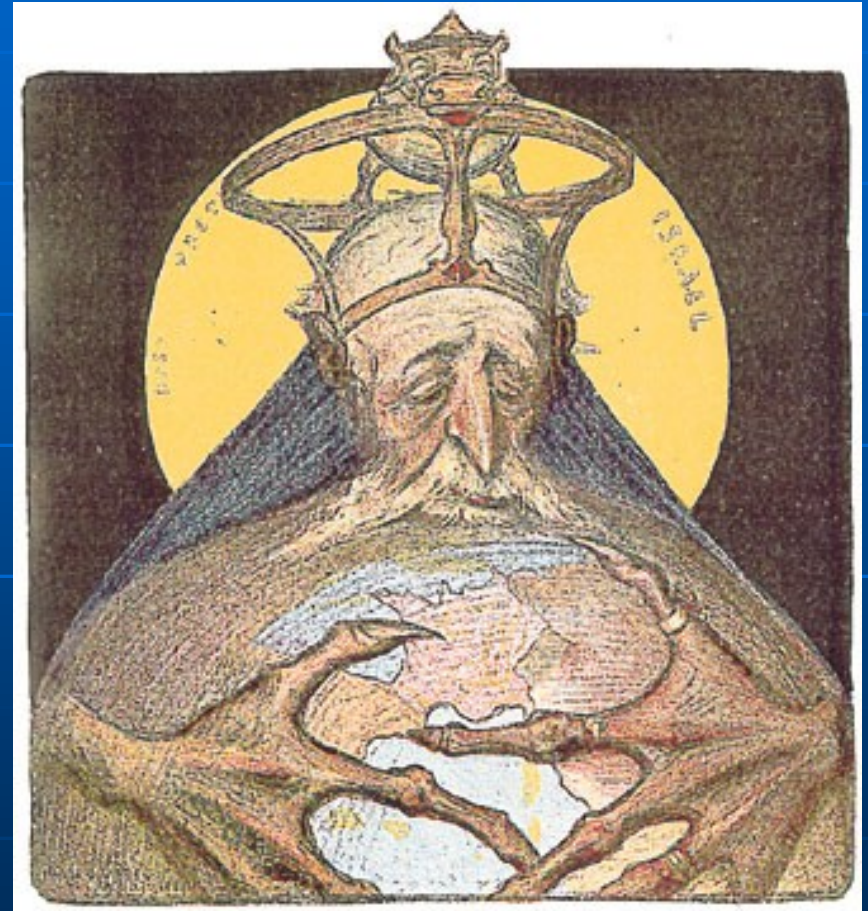
Hlavní etapy židovských dějin II.

- konfrontace s křesťanstvím
- tzv. židovská válka, zničení Jeruzaléma a chrámu
- přijetí biblického kánonu (alexandrijského a palestinského)
- exil, diaspora
- Vznik Talmudu a midrašů
- Větve diasporních Židů podle jazyka a kultury *Aškenazim, Sefardim, Mizrahim*
- zlepšení situace od osvícenství

Antijudaismus a židovská reakce

- soužití s muslimy obvykle příznivější
- křesťanské obvinění z „bohovraždy“, údajné odebrání Božího vyvolení
- omezení a pronásledování (nepokřtěných) Židů v křesťanském světě
- sekularizovanou podobou antijudaismu etnický či „rasový“ tzv. antisemitismus až po nacistickou genocidu
- asimilanti a sionisté
- vznik státu Izrael, palestinská otázka

Kanonické texty judaismu

- židovská Bible – Tóra, Proroci, Spisy (v hebrejštině)
- Talmud – Mišna a Gemara, haggada a halácha (v aramejštině)
- midraše a další rabínská literatura
- mystické spisy, zejm. Zohar

Ukázka biblického textu v hebrejštině

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּ הַמַּיִם

Organizace židovské obce

- obec je samosprávná, vede ji výbor v čele s předsedou; služby v obci: rabín, kantor, dnešní role kněží (kohenu)
- obce se sdružují podle větví judaismu a podle regionu, u nás téměř všechny obce sdruženy ve Federaci židovských obcí
- rabinát jako závazné tlumočení Boží vůle, učení, souzení

Židovská bohoslužba

- *minjan* – deset mužů (osob) nutných pro započetí bohoslužby
- rozložení denních, sobotních a svátečních bohoslužeb podává *Sidur* (obrázky)
- bohoslužby: modlitby, čtení, kázání, symbolické úkony
- židovský převážně lunární kalendář s vloženým měsícem každý čtvrtý rok
- svátky spjaté s rytmem přírody a s židovskou (i pobiblickou) historií
- místem bohoslužby obce synagoga, ale i domácí obřady

Žehnající gesto kohena

Významné synagogy I.

Významné synagogy II.

Aškenázové a sefardi

- etnické rozdíly, menší náboženské rozdíly
- Aškenázové – němečtí Židé, střední a východní Evropa, jazyk *jidiš*
- Sefardi – španělští Židé, též západní Evropa
- nezávislé vedení; obrázky: aškenázský nejvyšší rabín a sefardský „nejvyšší na Sionu“

Směry v současném judaismu

- *ortodoxní* důsledně dodržují všechny předpisy, *ultraortodoxní* se odlišují i vzhledem, *moderní ortodoxie* nikoli
- *reformní* judaismus klade větší důraz na etiku, menší na rituální předpisy; liší se na *konzervativní* a *liberální* (zvaný též *progresivní*)
- do těchto skupin se dnes člověk spíše rodí, nevybírá si je, osobní postoje různé

Tradiční ortodoxní rabín a reformní rabínka

První rabínka v dějinách učí v reformní synagoze v USA

Židovská mystika

- dávná mystická tradice diasporního judaismu – *kabala*
- základní literatura *Sefer Jecira* – Kniha utváření, *Sefer ha-Zohar* – Kniha záře
- *sefirotický strom* – symbolický diagram sestupu od Boha k tvorstvu a vzestupu člověka k Bohu
- symbolický, alegorický výklad Bible
- *chasidské hnutí* – populární mystika
- tzv. křesťanská kabala

Přítomnost judaismu v současném světě

- k judaismu se hlásí asi 12 milionů lidí, z toho zhruba polovina žije v Izraeli, polovina v jiných zemích
- judaismus je silně zastoupen v USA
- ve střední Evropě klesla přítomnost Židů následkem nacistické genocidy a exilu před komunistickým režimem
- mnoho významných osobností vědy, umění a politiky se hlásí k judaismu

Současný český judaismus

- většina českých židovských obcí je sdružena ve *Federaci židovských obcí*
- občanské sdružení *Židovská liberální unie* je volně přidruženo k FŽO
- FŽO je registrovanou a akreditovanou náboženskou společností, zřídila školy, vydává časopisy
- přátelské styky pěstuje Společnost křesťanů a Židů, též za účasti muslimů

